

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ เครื่องข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มน้ำแม่เกาะ
ตำบลสะวาง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายกำจรเดช ศรีวิสัย

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำแม่เกาะของกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มน้ำแม่เกาะ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยและกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำแม่เกาะ ตำบลสะวาง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผล วิเคราะห์ผลใช้การพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการศึกษา ดังนี้

เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มน้ำแม่เกาะ ประกอบด้วย ชุม 4 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านเมืองกะ เป็นชุมชนเผ่าละวะ ชุมชนบ้านพระบาทสี่รอยและชุมชนบ้านห้วยส้มสุกเป็นชุมชน คนพื้นเมืองและชุมชนบ้านแม่กะเปียง เป็นชุมชนเผ่ากระเหรี่ยงและม้ง ชุมชนแต่ละเผ่าพันธุ์ จะมีวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเผ่าพันธุ์

ปัจจัยและกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในของชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชน ลักษณะชุมชนและระบบนิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และระบบเครือญาติ พบว่า มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สัมพันธ์กับระบบคิด ความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาในหลักคำสอนของศาสนา ผ่านกระบวนการทางพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ของชุมชน นำไปใช้เป็นแบบแผน แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตสืบทอดสู่ลูกหลานสู่หลาน กลุ่มเครือญาติ และขยายตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายที่เข้มแข็ง และที่สำคัญคือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ ชุมชนมีจิตสำนึกใน

การเคารพสถาบันสูง โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ ที่เข้มแข็งประสบผลสำเร็จ ส่วนปัจจัยภายนอก มีการส่งเสริมจากองค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ฯลฯ ส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การเผยแพร่ศาสนาแก่คนในชุมชน และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการรวมตัว และการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ การได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ การถาโถมของเทคโนโลยีเข้าสู่ชุมชน ล้วนเป็นปัจจัยในการสร้างเครือข่ายฯ ทั้งสิ้น

สำหรับกระบวนการสร้างเครือข่ายฯ นั้น มีสาเหตุ คือ 1) การบุกรุกทำลายป่าทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ 2) เกิดการขัดแย้งเพื่อแย่งชิงทรัพยากรกับชุมชนใกล้เคียง และ 3) การได้รับผลกระทบจากนโยบายและการกำหนดมาตรการการจัดการป่าของรัฐ จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้ชุมชนมีพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีปริมาณน้ำในลำห้วยมีเพิ่มมากขึ้น มีระบบนิเวศป่าไม้อุดมสมบูรณ์ สามารถสร้าง กฐระเบียบหรือกตึกาทงสังคมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ น้ำและสัตว์ป่า ภายใต้ความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ในชุมชน มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดแหล่งอาหารธรรมชาติของท้องถิ่น สามารถพัฒนาพื้นที่ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว และเกิดกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนแนวคิดในในเวทีต่าง ๆ ของชุมชนองค์กรและกลุ่มเครือข่ายต่างๆ เพื่อสร้างพลังชุมชนในการร่วมจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

Independent Study Title Social Network in Forest Conservation of Mae Laoh
Watershed, Saluang Subdistrict, Mae Rim District,
Chiang Mai Province

Author Mr. Kumjohndech Sriwilai

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor Assoc. Prof. Prayad Pandee

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the social network in forest conservation of Mae Laoh watershed and 2) to determine the factors and procedure on social network building in forest conservation of Mae Laoh watershed in Saluang subdistrict, Mae Rim district, Chiang Mai province. The author employed the guideline on qualitative research study and collected the data from main information source in the area by interview, group discussion and observation. The obtained data was processed and analyzed by using descriptive and content analysis. The study result was concluded as follow.

The social network in forest conservation of Mae Laoh watershed consisted of 4 communities which were Baan Muang Kah community in which there was Luah tribe people, Phra Bahtsiroi and Huay Som Suk communities in which there were native northern people, and Baan Mae Kah Piang community in which there were Karen and Hmong people. Each race had its own unique cultures and traditions.

The factors and procedure on social network building in forest conservation consisted of internal-community factors i.e. wisdom on forest conservation of the communities, community nature, ecosystem, way of living, community cultures and relatives system. It was found that local wisdom was used to manage natural resources associated with thinking system, belief in ghosts and supernatural powers, religious faith through ceremonies and festivals of the communities and

they were customarily used to be guideline for their descendants, relatives who expanded to be strong network. Importantly, strong leaders who had vision and conscience of the communities in respect to superiors, especially the King, brought the activities of the successful network. In term of external factors, private organization gave support, for example, The Foundation for Education and Development of Rural Areas (FEDRA), The Church of Christ in Thailand etc. who promoted quality of life development, propagating religion to people in the communities. These were the most important factors which helped motivate the collection and activities management of the network. In addition, the impacts from government policy and new technology entering to the communities were also the factors on network building as well.

For the procedure of network building, the causes were that 1) forest invasion resulted shortage of water 2) conflicts occurred between nearby communities on resources owning and 3) impacts of government policy and forest management made people unite to brainstorm about solutions to the community's problems in order to have more conservative forest area which resulted more water and good ecosystem. Then, it was able to have regulation or social rules of forest, water and wild animal conservation under the coordination from various groups of people in the communities. Local wisdom was applied to conserve natural resources which provided natural food in local area and could be developed to be tourist spot, furthermore, idea exchanging and learning among community organizations and various networks happened to strengthen the community power on management of sustainable natural resource conservation.